

Eduskunnan sivistysvaliokunta

HE 55/2022 eduskunnalle opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Opetushallituksen asiantuntijalausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Lain muuttaminen opetus- ja kulttuuritoimesta

Opetushallitus pitää hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamista kannatettavana.

Esityksen arvioidut vaikutukset viranomaisiin, varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen järjestämiseen sekä heikoimmassa asemassa olevien lapsiin ja nuoriin ovat pääsääntöisesti myönteisiä:

- Avustuksen jakaminen neljän vuoden välein ja raportoinnin keventäminen mahdollisesti helpottavat varhaiskasvatuksen ja opetuksen järjestäjien työtä sekä luovat ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä laadukkaan toiminnan järjestämiseen.
- Tuetaan heikoimmassa asemassa olevien lasten (esimerkiksi eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvat lapset ja nuoret) sivistyksellisten oikeuksien toteutumista sekä varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamista että kouluun sitoutumisen edistämistä.
- Mahdollistaa tutkimuspohjaisen, hyvien käytänteiden ja toimintamallien seurannan pidemmällä aikajänteellä ilman avustuksen katkeamisen pelkoa ja sen myötä tukitoimien alasajoa. Tämä lisää ymmärrystä koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi tehtyjen toimien vaikuttavuudesta kansallisesti.
- Hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyminen tulee vaikuttamaan kuntien saamiin valtion osuuksiin. Resurssien uudelleen allokoinnin myötä vaarana on, että nykyisiin varhaiskasvatuksen ja opetuksen voimavaroihin puututaan ja niitä vähennetään. Kansallisesti tärkeiden koulutuksellista tasa-arvoa tukevien toimien jatkuvuuden kannalta on oleellista, että tätä ko. valtion avustusta ei lakkauteta ja resurssia siirretä osaksi korvamerkitsemätöntä valtionosuutta.

Valtioneuvoston asetuksella ehdotetaan säädettäväksi avustuksen käyttökohteista ja myöntämiskriteereistä

Opetushallitus pitää asetuksenantovaltuutusta oleellinen osana toteutettavaa laki muutosta. Asetuksella voitaisiin muuttaa avustuksen käyttötarkoitusta ja myöntökriteereitä vallitsevan yhteiskunnallisen muutoksen ja tilanteen myötä.

Mallina olevasta VN:n asetuksesta käyvät ilmi tällä hetkellä käytössä olevat indikaattorit. Opetushallitus jakaessaan valtionavustusta esi- ja perusopetuksen koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaistaviin toimenpiteisiin vuosina 2018–

29.4.2022

OPH-1724-2022

2019 kehitti mm. indikaattorien käyttöä. Tällöin mm. otettiin käyttöön postinumeroihin perustuvien tilastollisten tietojen (työttömyys, vieraskielisyys ja koulutustaso) normeeraus indikaattoreiden keskinäisten vertailtavuuden parantamiseksi. Samalla otettiin käyttöön indikaattoreita koskeva uusi menettely. Esim. vieraskielisyysehdon täyttyminen ei yksinään riittänyt avustuksen saamiselle, vaan sen rinnalla tuli täyttyä jompikumpi kahdesta muusta indikaattoriehdosta. Myös opetukseen käytetty resurssi oppilasta kohden suhteessa opetuksenjärjestäjän taloudellisiin omiin resursseihin oli yksi avustuksen suuruuteen vaikuttava tekijä. Nämä edellä kuvatut mm. erottavat ko. valtionavustuksen jakoperiaatteen valtionosuusjärjestelmän perusteista.

Indikaattoreiden kehittämiseksi Opetushallitus ehdottaa työttömyysindikaattorin korvaamista perheiden vähävaraisuuden indikaattorilla. Se kuvastaisi oppilaan sosioekonomista ympäristöä paremmin kuin pelkkä työttömyys. Vähävaraisuus voi johtua muista tekijöistä kuin pelkästään työttömyydestä kuten esimerkiksi yksinhuoltajuudesta. Lisäksi on tunnettua, että työttömyyttä esiintyy lapsettomilla aikuisilla ja se voi olla keskittynyttä alueilla, joilla ei juurikaan ole päivähoito- tai kouluikäisiä lapsia.

Leo Pahkin

Opetusneuvos

29.4.2022

OPH-1724-2022